

GREGORII ACINDYNI EPISTULAE SELECTAE IX

Ex codice Veneto Marciano 155

Edidit Raymundus - J. Loenertz O.P.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

1

Τῷ Μονεμβασίας

IACOBO CUCUNARIO, METROPOLITAE, MONEMBASIAM

Scripta Constantinopoli, ann. 1344 - 1346

Concertatoriis in Gregorium Palamam orationibus antea notus, suffectus nuper Isidoro sede pulso, Monembasiae metropolita (Iacobus), trinas Acindyno, et metropolitae Corinthiorum (Hyacintho) et Georgio Lapithae Cyprio litteras misit, breves quidem, sed haud impares vi scriptis illis fusioribus, nec minus in adversarium acres. Legit singulas Acindynus atque probavit. Auctorem laudat, hortaturque paria scribat, tum ad omnes ecclesias, cum ad Thessalonicenses eorumque recens ordinatum pastorem, Hyacinthum Cyprium, ex monacho Hodegetriae. Maximum quippe Thessalonicensibus imminere periculum a commoratis ibi per diu Isidoro Palamaque. Quorum praeter polytheismum etiam messalianismus erroris portio sit, cum se Deum oculis corporeis cernere contendant. Haeresim istam, in Monte Sancto et Constantinopoli, et Thessalonicae grassantem, auctorem habere Georgium (Larisaeum), qui Thessalonicae contubernalis fuerit Isidoro. Quem, impietatis olim convictum et populari tumultu Thessalonica pulsum, nunc in Atho monte deprehensum et inusta cruce notatum, inde quoque exulari coactum esse. Totius sectae ducem feminam esse, nomine Porinam, quam Isidorus, ex discipulis eius, sed et ipse Palamas deam potius quam prophetida habeant. Mittere se cum epistula Dialogum « viperinum », i.e. a Palama editum, ut metropolita demonstrare valeat nullis ab Acindyno calumniis affici Palamam, idemque ratione et opera foedum revincat errorem.

(n. 71v) *μγ'*. Οὐκ ἄρα δύναται ταῦτὸ λόγος ἀνδρὸς ὁ αὐτὸς ἀρχομένου τε καὶ ἀρχὴν μεταχειριζομένου, καὶ δὴ σοφῶς εἴρηται τῇ τραγωδίᾳ « λόγος γὰρ ἔκ τ' ἀδοξούντων κἀκ τῶν δοκούντων ἰὼν αὐτὸς οὐ ταῦτὸ σθένει ». ἂν δὲ

1. Inscriptio: *Iacobo*; v. G. Mercati, *Notizie di Procoro e Demetrio Cidone...* (Studi e Testi 56), Città del Vaticano, 1931, p. 223, n° 40, ex codice Vaticano graeco 1096, f. 29v. *Cucunario*: P.G., t. 152, col. 1293.

2 - 3 Eur., Hec. 294 - 295.

καὶ ἱερὰν ἀρχὴν ἀρχὴ υς, ἡλίκον τὸ τῆς δυνάμεως. ἂν δὲ καὶ μετὰ τοῦ ἀλη-
 5 θοῦς ἢ τεταγμένους καὶ δικαιοσύνης προεστηκώς καὶ τῆς εὐσεβείας υπερμα-
 χῶν, ἐνιαυθὰ τὸ ἄμαχον. σὺ γάρ, ὦ θειότατε, ἠγώνισαι μὲν λόγοις λαμπροῖς
 καὶ γενναίοις ἐνιαυθὰ κατὰ τῆς Παλαμᾶ δυσσεβεστάτης πλάνης, εὐδοκίμη-
 10 κας δὲ παρὰ τῆ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν τοῦ δικαίου λόγον, ἐπέβης δὲ
 τοῦ θείου τῆς ἀρχιερωσύνης ὕψους, οὐ προῖκα κατὰ υνας οὐδὲ πρὶν παρα-
 τῶν θείων δογμάτων, ἀλλ' ἄθλον ἔλαβες τὸν θρόνον ἀντὶ τῶν ὑπὲρ τῆς
 εὐσεβείας ἄθλων, καὶ κινδυνεύοντα τὸν τῆς Πελοποννήσου προεστηκῶτα θρόνον
 τὸ Παλαμναῖον ἀναδεδέχθαι κακὸν ἀντιπαραταξάμενος καθεῖλες μὲν ἐκεῖνο
 15 μετὰ τῆς ἐκκλησίας, ἐξήρασας δὲ τὸν θρόνον κακοῦ τοσοῦτου τῆς Ἰσιδώρου
 πλάνης, ἠξίωσαι δὲ καὶ τούτου δικαίως παρὰ τοῦ Πνεύματος. μᾶλλον δὲ τῆς
 σῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ θειότητος ὁ θρόνος ἠξίωται. καὶ κοσμεῖται νῦν
 ἀνδρὶ τοσοῦτω τὸ Λωριέων γένος οὐ καλοῦ κάλλιον, ἀλλ' ἐσχάτου κακοῦ
 δυσσεβείας τὸ κάλλιστον ἀντειληφότες, εὐσέβειαν, δι' ἀνδρὸς ποιμένος καὶ
 20 τᾶλλα μὲν τελείου, ἀθλητοῦ δ' εὐσεβείας καὶ πρὶν ἐπιστῆναι τῆ ποίμνῃ τοὺς
 ἐπιόντας ἀτιμῆ διεφθαρκότις λύκους. ἐκεῖνα δὴ σου τοιαῦτα ὄντα καὶ λόγους
 οὐ βραχεῖς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, νῦν οὐ μακροῖς ἐπιστολαῖς ὥσπερ ἥλιος
 ἐπιφανεῖς ἀκτίσιν ὑπερφαεῖν ἠφάνισας περιουσίᾳ δυνάμεως τῆς ἐκ τοῦ
 Πνεύματος τοῦ χρίσαντός σε κἀπὶ τὸν χρόνον τῆς ἀρχιερωσύνης καθίσαντος.
 ἢ μᾶλλον κἀκείνους ἀνήψας τοὺς λόγους τούτοις εἰς τὸ λαμπρότερον. καὶ
 25 γὰρ ἐκεῖνοι τοῦ Μονεμβασίας εἶναι φημίζονται οἷς τότε βληθεῖσα κἀπὶ |
 f. 72 γόνυ πεσοῦσα ἡ Παλαμναία πλάνη νῦν τοῖς αὐτοῖς ἐκείνοις σὺν τούτοις
 ἐπιούσιν, ὡς εἰκὸς καταπίπτει τελέως διὰ τὴν ἐκ τοῦ χρίσματος ἐπικουρίαν,
 οἷς ὧδε γράφεις ἡμῖν, οἷς τῶ Κορινθίων ποιμένι ἐκεῖσέ πη, οἷς εἰς Κύπρον
 Λαπίθῃ· οἷς οἱ δεχόμενοι καὶ ψυχροὶ γ' ἂν υνεσ ὄντες ἀνήφθησαν, ὄντες
 30 δὲ ὅπερ εἰσὶ πρὸς τὸν παρόντα τῆς αἰρέσεως θῆρα πῶς οἷει προσαναφλέ-
 γονται. καὶ πάσχουσιν ὑπὸ τούτων ὃ γέ φασιν Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα
 ὑπὸ τῆς Ἀντιγενίδου μουσικῆς. ἄσματος γὰρ ἐννάλιον ἐκείνου οὐκ ἐγκρατῆς

7 Παλαμᾶ: Gregorius; vita auctore Philotheo, P.G., t. 151, col. 551 - 656.

8 ἐνιαυθὰ: Constantinopoli.

14 Ἰσιδώρου: Thessalonicensis, electus metropolita Monembasiae (1341 - 1344), sede privatus (1344. XI.), patriarcha oecumenicus (1347 - 1350); vitam, auctore Philotheo Coccino, ed. A. P a p a d o p u l o s - K e r a m e u s, Žitija dvukh vselenskich patriarkhov XIV v., Sanktpeterburg, 1905, p. 52 - 151.

28 Κορινθίων: Hyacinthus; Mercati, Notizie, p. 223, n° 39.

29 Λαπίθῃ: Georgius philosophus; v. ep. ad eum datam ab Acindyno; T h U s p e n s k i j, Sinodik v nedēliju pravoslavija, Odessa, 1893, p. 75 - 77, ex codice Monacensi graeco 223, f. 4v - 5v, ep. 6.

32 Αντιγενίδου: Plut., Dem. Poliorc. I,

ἦν Ἀλέξανδρος ἑαυτοῦ κἄν εἰ δειπνῶν εὐρέθη, ἀλλ' ὥρμα εὐθὺς ἐφ' ὄπλα
 καὶ τὴν παράταξιν. ἃ μὲν οὖν πρὸς τὸν γενναῖον καὶ ἱερὸν Κορίνθου, καὶ
 35 ἃ πρὸς Λαπίθην τὸν σοφώτατον γράφεις θαυμάζων αὐτοὺς τοῦ κατὰ τῆς
 Παλαμῆιδος πολυθείας μένους, καὶ ἀνέγκωμεν καὶ ἐθαυμάσαμεν καὶ δοῦς
 ταῦτα — πολλοὺς δὲ — ἀναγνῶναι συνέβη, τοὺς μὲν τῆς ἐκκλησίας ἐφαιδρυνε
 τοὺς δὲ τῆς ἐναντίας μοίρας κατήσχυνεν, ἢ τῶν μὲν τὴν προτέραν φαιδρό-
 τητα, τῶν δὲ τὴν αἰσχύνην ἐδιπλασίασε. γράφε δ' αἰεὶ τοιαῦτα ταῖς ἐκκλη-
 40 σίαις πάσαις καὶ μάλιστα τοῖς Θεσσαλονικεῦσι καὶ τῷ τούτων ποιμένι. ἔστι
 δὲ οὗτος Ὑάκινθος ὁ θαυμάσιος ὁ τῆς μονῆς οἰκίητορ Ὀδηγητορίας τῆς
 παραγοῦς Θεομήτορος. οὗτος γὰρ νῦν ἀρχιερεὺς Θεσσαλονίκης κεχειροτόνη-
 ται. ᾧ γράφε δὴ, καὶ τοῖς ἄλλοις οὖς ὠφελήσεις γράφων, καὶ βοηθήσεις
 τοῖς σεαυτοῦ πολίταις οἷς οὐκ ὀλίγον ἐνέπαρται τὸ Παλαμναῖον κακὸν παρὰ
 45 τὸ χρονίους ἐκεῖ διατειριφέναι τὸν Παλαμᾶν τε καὶ τὸν Ἰσιδώρον. οἶσθα δὲ
 οὖτι καὶ Μασσαλιανισμὸς μέρος ἐστὶ τῆς ὅλης αἰρέσεως τοῦ Παλαμᾶ. ἢ γὰρ
 ὄραν φησι σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς μορφήν Θεοῦ φυσικὴν καὶ θεότητα, καὶ
 Πνεῦμα ἅγιον καὶ ἄναρχον αἰσθητῶς ὑποδέχασθαι, σαφῆς Μασσαλιανισμὸς ἐστὶ
 πρὸς τῇ πολυθείᾳ. αὐτὴ τοίνυν ἡ αἵρεσις νῦν ἀνεφάνη μετ' αἰσχίστων ἔργων
 50 εἰτέρων καὶ εἰκονομαχίας ἐν Ὄρει τῷ ἱερῷ καὶ τῇδε κἄν τῇ Θεσσαλονίκη.
 καὶ πρώτη τῆς πλάνης ταύτης τῆς μετ' αἰσχροτήτος αἰτία Γεώργιος ἐκεῖνος,
 ὁ Ἰσιδώρω χρόνον συνωκηκῶς ἱκανὸν ἐν τῇ Θεσσαλονίκη. ὃς φωραθεὶς
 ἐκεῖ τότε βλασφημῶν εἰς τὰ θεῖα, ἐξώρμησε μὲν καθ' αὐτοῦ τὸν Θεσσα-
 55 λονικέων δῆμον διέφυγε δὲ μόλις τὰς ἐκείνων χεῖρας ἀπ' αὐτῆς τῆς κοινῆς
 οἰκίας αὐτοῦ τε καὶ Ἰσιδώρου. ὃς αὐθις νῦν φωραθεὶς καὶ φρονῶν καὶ
 πράτιων ἃ μηδ' ἔξεστι λέγειν, σαυροειδῶς ἐσείχθη κατηγίαις τὸ πρόσω-
 πον καὶ ἀπηλάθη τοῦ θεῖου Ὄρους ὡς βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, καὶ
 πολλοὶ σὺν αὐτῷ σατηρικοὶ καὶ μονάζοντες. ὧν ἄρχουσα ἡ Πορινὴ καὶ θεά-
 60 τας εὐρέθη, πάσης αὐτοῖς ὑπουργὸς αἰσχροτήτος καὶ βδέλυρίας, ἧς φοιτητῆς
 παρ' ὄντινον Ἰσιδώρος γέγονε, καὶ πρὸς ἦν ὄρων ὡς πρὸς κανόνα θεῖον
 πᾶν ὀμοῦν λέγουσαν καὶ νεύουσαν καὶ σχηματιζομένην καὶ πίνουσαν γε καὶ
 μέθη συνοῦσαν διηνεκεῖ διῆγεν οὐδὲς, ἐξυμνῶν ὡς προφήτιν, σὺν Παλαμᾶ
 τῷ σοφῷ. καὶ νῦν αὐτῆς οὕτως ἔχονται καθάπερ τῆς ὑφειμένης θεότητος,

41 Ὑάκινθος: Mercati, Notizie, p. 223, n° 37; Acindynus in epistula ad Lapitham supra laudata.

51 Γεώργιος: Larissaeus; Nic. Greg. XIV, 7, 5 - 7: t. II, p. 718 - 720 (Bonn).

57 βδέλυγμα: cf. Dan. IX 27; Matth. XXIV 15.

58 σατηρικοὶ: leg. σαυρικοὶ? Πορινή: de qua v. Callistum patriarcham (qui eam Irenen vocat) in Vita S. Theodosii Tirnoviensis (slavice tantum), cap. 14; ed. V. N. Zlatarski, Sbornik za narodni umotvorenija, 20 (1904) 1 - 41. Edocuit me de his, pro sua doctrina et humanitate, v. cl. M. Lascaris Corycensis.

μᾶλλον δὲ καθάπερ τῆς πάντων ὑπερκειμένης οἱ εὐσεβεῖς. ταῦτα μὲν
 65 οὖν οὕτως ἔχει. σὺ δὲ δὴ τὸν διάλογον δέξαι τὸν ἐχιθναῖον καὶ ὅπως
 αὐτὸν οὐ μόνον ἐπιδεικνὺς τοῖς διυ συνοφανιοῦμεν τὸν Παλαμᾶν συνοφαν-
 τοῦσιν ἡμᾶς συνοφάντιας αὐτιὸς ἡμῶν ἐναργῶς ἀποδείξεις, ἀλλὰ καὶ λόγους
 δημιουργήσας τοὺς τῆ σῆ δυνάμει προσήκοντας πρὸς τοῖς προτέροις ἀντιτά-
 ξεις τῆ πλάνη καὶ διὰ τούτων τοῖς ἀπανταχοῦ γῆς ὁμιλῶν ἀπαλλάξεις τῆς
 70 νόσου τοὺς ἐντεῦθεν νοσήσαντας, καὶ τοὺς ἐμπεσομένους ταύτῃ ἐμπεσεῖν
 οὐκ εἰσείς, καὶ ὡς εἰπεῖν θησαυρὸν καταλείψεις τῆ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ
 τιμιώτατον.

2

Τῶι ἀρχιδιακόνωι Βρυεννίωι

BRYENNIO ARCHIDIACONO, THESSALONICAM

Constantinopoli, 1344-1346

Audit Acindynus Bryennium impavide restitisse Charatzae, sectatori Palamae, vehementer in pietatem irruenti. Nunc vero, cum et alias istius furor iam subsederit, Thessalonicam petit novus et bonus pastor (Hyacinthus metropolita), Palamiticam sectam radicitus evulsurus, magnis in Bryennium officiis et gratia futurus, tam propter praeteritam quam propter speratam in eodem bello societatem. Divina prorsus providentia evenit ut Acindynus et Bryennius, tanta familiaritate ab antiquo nexi, coniunctis etiamnum viribus haereticorum Ecclesiam invadentum exciperent impetum. Ceterum Bryennius ab Acindyno, cui a teneris annis amicus fuit simul et magister, studiose semper curabitur ad usque metas huius vitae, ultraque, si fieri possit. — Epistulam una cum duobus sequentibus detulisse videtur, aut ipse metropolita, aut aliquis ex eius comitatu.

(f. 72v) μδ'. Οὐκ ἀνήκοοι, σοφώτατε δέσποτά μου, τῆς σῆς γενναίας ἐστά-
 σεως πρὸς τὴν τῆς πίστεως καινοτομίαν ἐμείναμεν, καὶ τοῦτ' ἀκηκόαμεν ἐν
 τῷ καιρῷ τῆς ἀκμῆς ἐκείνης τῶν ἀλαστόρων παρρησιόσασθαί σου τὴν τελειό-
 5 τητα, ὅτε Χαρατζᾶς ἔπνει σφοδρῶς ὁ δεινὸς Παλαμίτης κατὰ τῆς εὐσε-
 βείας. Νῦν δ' οἶμαι καὶ ἄλλως τῆς Χαρατζᾶ μανίας λελωφηκνίας ἦκε θαν-
 μασιῶς ὑμῖν τῆς ἐκκλησίας τῆς ὑμετέρας ποιμῆν, ἔν' αὐτὸν αὐτοῖς προσεῖπω
 τοῖς ῥήμασιν οἷς ὁ ποιμαίνων ποιμῆν ἀπάντων καὶ ἀρχιερέων ἀρχιερέυς προῶ-

65 διάλογον: est in codice Veneto Marciano graeco 155, f. 91v-98v; in
 cipit μαθεῖν ἐβουλόμην παρ' ὑμῶν τῶν ζητούντων...

2. Inscriptio: Βρυεννίῳ; R. Guillard, Correspondance de Nicéphore
 Grégoras, Paris, 1927, p. 275, n° vii; P.G., t. 152, col. 1220b-1223b, prae-
 sertim 1222b-1223a (1336. X. 24).

4 Χαρατζᾶς: ep. 3,9.18-19.21; cf. P.G., t. 152, col. 1327A.

6 ποιμῆν: Hyacinthus; epp. 1,41; 3,25-29.

τον ξαντὸν προσηγόρευσε. προσήκων γὰρ οὗτος ἐκείνω εἶπερ τις ἄλλος ἀνήρ.
 ε. 73 ἦκε δὲ ποιμανῶν μὲν εὖ καὶ καλῶς καὶ τᾶλλα τὴν | ποιμνὴν τὴν ἑαυτοῦ, τὸ
 10 δὲ κεφάλαιον ἐξελὼν αὐτῆς τὴν Παλαμῆτιν νόσον, ἣν ἀγαθοῦ ποιμένος ἐρη-
 μία νενόσηκεν. ὦπερ οἶμαι κεχαρισμένος ἔση καὶ περισπούδαστος καὶ ὦν
 αὐτῇ πεπολέμηκας καὶ ὦν τοῦ λοιποῦ συμπολεμήσεις αὐτῷ, καὶ συνεξελᾶς
 γε τὴν εἰρημένην νόσον. ἡμῖν δὲ οἶμαι κατὰ πρόνοιαν Θεοῦ κἀνταῦθα
 15 συνῆλθε τὰ πράγματα, ἵν' ὥσπερ οἰκείως ἀλλήλοις ἐξ ἀρχῆς διεκείμεθα,
 οὕτως ἔχωμεν κἀν τοῖς ἀγῶσι τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας, ἐν οἷς ἡμᾶς οὕτω προσῆ-
 κεν ἔχειν, εἰ καὶ τᾶλλα διεφερόμεθα. οὐ γὰρ Θεμιστοκλεῖ μὲν καὶ Ἀρι-
 στείδῃ τῷ κατ' αὐτὸν καλῶς εἶχεν ἐπιόντος τοῦ Μήδου διαλεῦσθαι τὰ
 πρῶν διάφορα ἵνα τοὺς Ἕλληνας σώσωσιν, ἀνδράσι δ' εὐσεβέσιν ἐτέρως,
 ἐπιόντος αἰρετικοῦ καὶ δυσεβοῦς πολέμον ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ ταῦτα
 20 μὲν πρὸς ἄλλους ἡμῖν ἴσως ὑπάρχει λέγειν. σὺ δ' ἡμῖν, ἱερώτατε, καὶ πάλαι
 καὶ μετὰ ταῦτα καὶ νῦν. καὶ ὡς εἰπεῖν ἐκ παιδὸς ἄχρι τοῦδε, καὶ φίλος
 καὶ διδάσκαλος, καὶ κομιδῇ περισπούδαστος, καὶ ἔση γε διὰ τέλους, καὶ
 ζῶσι καὶ μετὰ βίον, οἶμαι, εἴ γέ τις αἰσθησις τοιάδε μετὰ τὸν ὄδε βίον.

3

NESCIO CUI, THESSALONICAM

Constantinopli, 1344 - 1346

Virum, cui scribit, nunquam vidit Acindynus, sed ex litteris eius et novit et amavit, pietate refertis. Ut hoc prae ceteris merito captus sit non inde factum est quod reliquas earum dotes aut vili penderet aut parum perspexisset, sed quod, cum tunc maxime nova surrexisset haeresis (auctore Palama), peropportune litteris illis et laudabatur Chabarôn, pietatis propugnator, et vituperabatur Charatzas, piorum persecutor. Iste, qui tunc superare videbatur, re tamen vera superabatur ab illis qui eius impie dictis non attendebant. Eam victoriam, in animis piorum reconditam, Deus nunc declaravit, ut sanctissimus praesul (Hyacinthus) ostendet, simul ac illuc (Thessalonicam scilicet) appulerit. Is virum doctissimum, cui haec epistula mittitur, ob pietatem admirabitur et ob admirationem istam eiusdem civibus valde probabitur. Rogat deinde Acindynus ut, qui dudum litteris ad alios datis captus sit, missis sibi quoque magis atque magis capi possit. — Thessalonicam delata videtur epistula una cum sequenti praecedentique.

(1. 73) **μῆ'.** Ἄλλοις μὲν ἄλλοθεν ὑπάρχει γνωρίζεσθαι· σὺ δ' ἐμοὶ καὶ πρὶν
 ὀφθῆναι φίλος καὶ γνώριμος ἀπὸ τῆς εὐσεβείας. ἄρ' ὄν ἠγνόησα τᾶλλα ;

8 προσηγόρευσε : Joann. X 11 - 16.

16 Θεμιστοκλεῖ : Plut., Them. XII.

3. Inscriptio : *Thessalonicam* ; ibi enim degebat Charatzas ille de quo in
 lin. 9.

τὴν ἐν τοῖς λόγοις θῶμην, τὴν ἐν τῇ γλώττῃ χάριν, τὸ ἐπιεικὲς τῶν τρόπων,
 τὸ τῆς φύσεως μέγεθος ; οὐκ ὦ γενναῖε καὶ χαρίτων ἀνάμειστε· ἀλλ' ὅτι ταῦτα
 5 προήγει, καὶ τοὺς πόρρω λαμπρὰ κατελάμβανε φήμη, συνέβαινε καὶ τοὺς τῆς
 εὐσεβείας ὄρους παρακινεῖσθαι βεβήλοις καινοφανίαις καὶ σὲ τούτων ὑπερ-
 μαχεῖν ἐκείναις ἀντιτατιόμενον, καὶ δεῦρο πέμπειν ἐπιστολὰς ἐν αἷς Χαβά-
 ρων ἡμῖν ὁ θαυμασιὸς ἐθανμάζετο ἀνθ' ὧν τῆς εὐσεβείας ὑπερεμάχει καὶ
 10 Χαρατζᾶς ὁ πάντολμος ἐκακίζετο ἀνθ' ὧν τοῖς εὐσεβέσιν ὑμῖν θηριωδῶς
 ἐπετίθειτο μὴ πειθομένοις αὐτοῦ τοῖς ληρήμασι. τότε τοίνυν ἅμα πάντα καθά-
 περ ἐν ἐσόπτρῳ τοῖς γράμμασιν ἐνεωρῶμεν καὶ πάντα θαυμάζοντες ἐπιεικῶς
 — οὐ γὰρ ἠναισθητοῦμεν — διαφερόντως τὸ τῆς γνώμης θεοσεβὲς καὶ πρὸς
 15 τὰς αἰρετικὰς τῶν | δυσσεβῶν ἐκβολὰς ἐρρωμένον εἶχομεν δι' εὐφημίας,
 σοφοῦ γὰρ ἀνδρὸς καὶ γενναίου διάνοια οὐχ ὅταν οὐδὲν ἢ τοῖς δόγμασιν
 ἐπηρεάζον γίνεται καταφανής, ἀλλ' ὅταν πόλεμος ἦ καὶ κρίσις περὶ ψεύδους
 καὶ ἀληθείας, καὶ μάλιστα τῆς κατ' εὐσέβειαν, καὶ πλείους μὲν ἐκείνου
 ἦτιους δὲ ταύτης οἱ πρόμαχοι καὶ νόμῳ χειρῶν κρατῶν οἱ χεῖρους περὶ
 20 τὰ δόγματα. ἅ πάντα οἶμαι τότε συνέπιπτε παρ' ὑμῖν. ἐκράτει γὰρ Χα-
 ρατζᾶς, ὡς ἐπέστελλες, μᾶλλον δὲ κρατεῖν ἐδόκει, οὐ λόγοις νοῦν ἔχουσι
 ἀλλ' ὕβρει καὶ λοιδορίαις καὶ συκοφανταῖς καὶ χειρῶν ἀδιῶν ἔργοις, ὑμῶν
 τῶν φιλευσεβῶν καὶ τοῖς Χαρατζᾶ δυσσεβέσι μὴ προσεχόντων λόγοις. οἱ
 δ' ὄντως ἐκρατεῖτε τῷ μὴ προσέχειν αὐτῷ καὶ τὴν ἐκείνου νίκην καὶ τὴν
 25 θρασύτητα ἦταν ἐκείνου καὶ θαυμαστὴν αἰσχύνην (...), τότε μὲν ὑμεῖς,
 νῦν δὲ καὶ Θεός. Καὶ τότε μέντοι Θεός, ἀλλὰ νῦν περιφανῶς ἀποδείκνυ-
 οιν οὖσαν. ὁ δὲ πανίερος ἡμῶν μὲν δεσπότης ὑμέτερος δὲ ποιμὴν φανείς
 παρ' ὑμῖν καὶ τοῦτο δεῖξει καλῶς, ἢ τοῦτό γε πρὸ πάντων. καὶ σὲ κατὰ τὸ
 εἶκός ἀγάσεται μὲν τῶν ἄλλων, ἀγάσεται δὲ διαφερόντως τῆς εὐσεβείας
 ἀδιῆς, τὸν ἔνεκα πάντων ἀξιοθαύμαστον. εὐδοκιμήσεις δὲ οὐ μὲν παρ' αὐτῷ
 30 διὰ τὰ εἰρημμένα, ὁ δὲ παρὰ τῇ πόλει καὶ διὰ τὸ σὲ τιμᾶν. ἐμὲ δὲ οὐ ταῖς
 πρὸς ἐτέρους ἐπιστολαῖς ἡρηκῶς αἶρει καὶ ταῖς πρὸς ἐμέ. ἡδὺ γὰρ ἐμοὶ τού-
 τοις βεβλησθαι τοῖς βέλεσιν ἐνεργεσιτέροις.

5 leg. λαμπρῶ... φήμη?

7-8 Χαβάρων: Mercati, Notizie, p. 223 n° 25.

9 Χαρατζᾶς: supra, ep. 2,4.

23 αἰσχύνην κρίνοντες?

25 ποιμὴν: Hyacinthus, metropolita Thessalonicensis (1344-1346), supra ep. 1,40; 2,6.

4

Τῷ Μαγίστρω

THEODULO MONACHO EX THOMA MAGISTRO, THESSALONICAM

Constantinopoli, 1344 - 1346

Phoenice rarius advolare, queritur Acindynus, litteras Magistri, quas uberius fluere Nilo, tum ipse cupiat, tum ille pollicitus esse videatur. Quae quidem litterae commodissimae nunc maxime scriberentur, cum nova surrexerit haeresis, auctore Palama. Istam posteaquam vix non per totam epistolam impugnavit Acindynus, vereri se fatetur ne modulos litterarum excesserit, sine ulla prorsus necessitate. Spem enim alere bonam, fore ut novus ecclesiae pastor (Hyacinthus, metropolita Thessalonicensis) qui ad gregem suum profecturus sit, haereticalem pravitatem funditus eradicet. Denuo silentium exprobrat amico, quem certiore facit eum se novo pastori, futurum in haeticis debellandis socium, indicasse, rogatque ne spem istam fallat. — Et hanc et sequentem atque superiores epistulas aut ipsi metropolitae aut alicui ex comitibus eius creditam esse facile suspiceris.

- (f. 73v) μζ'. Τὴν τοῦ Φοίνικος ἡμῖν ἐμιμήσατο φύσιν, ὡς ἔοικεν, ὁ σοφώ-
 ταιος Μάγιστρος, διὰ χρόνου φαινόμενος τῷ ἐπιστέλλειν, ὥσπερ Ἰνδοῖς
 ἐκεῖνος καὶ Αἰγυπτίοις ἐπιδημῶν. ἀλλ' ἡμεῖς γε τὴν γοῦν τοῦ Νείλου φύσιν
 αὐτὸν μιμεῖσθαι ἠθέλομεν, ἐπειτεῖως ἡμᾶς τοῖς γραμμασιν ἄρδοντα, ἐπειδή-
 5 περ οὐκ ἐθέλει πολλάκις ἐναντιοῦ. ὁ δ' οἶμαι γράφειν ἡμῖν καὶ παντιεῶς
 ἀπέπεν, οὕτω βαθεῖα σιγῇ πρὸς ἡμᾶς ἐκ πολλοῦ πάνυ χοῖται, αὐτοῦς αἰ
 γράφοντας. καίτοι τὰ ὄστατα ἐπιστέλλων ἡβῶντί τινι πρὸς τοῦτο τοῦτορον
 ἐφκει καὶ πάνυ προθυμουμένῳ τοῦ λοιποῦ τοῦτο πράττειν, τῶν τε ἄλλων
 i. 74 ἔνεκεν ὧν ἡμῖν ἐκ πολλοῦ πρότερον πρὸς ἀλλήλους ἐπῆρχε καὶ ὅτι τοῦ | κοι-
 10 νοῦ τῆς εὐσεβείας λόγου, παρ' ἀνδρὸς καινοτόμου πολεμουμένου ὃν αὐτὸς
 πολλάκις ληροῦντα πρότερον καὶ σαφῶς πεπλανημένον ἀπέδειξας, ἀντι-
 ποιούμεθα καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμολογίας καὶ θεογνωσίας οὐκ ἀφιστά-
 μεθα. νῦν δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτῆς εἰσηγασας, δέον τὴν γοῦν αἰτίαν σημεῖναι
 τῆς σιωπῆς, ἴν' εἰ μὲν ἡ πλημμέλημα εἴη, διορθωθῆ, εἰ δὲ συκοφαντία,
 15 λυθῆ· εἰ δὲ δειλία πονηρῶν στομάτων, ἢ ρεῖ χειμάρρων δίκην ἐπὶ τοὺς οὐ
 τῆ καινῇ πίστει ταύτη προσέροντας, ἀλλὰ τοῦτο γε οὐ σοὶ προσῆκεν, ἀνδρῶν
 ἱερῶν ἱερώτατε, ὃν καὶ τοῖς ἄλλοις προσῆκεν ἐπιτιμᾶν τοῦτο πάσχουσι καὶ
 παντὸς ὑπερκειμένην ἔχειν τὴν γνώμην, ὃ τούτους ποιεῖ τῶν (εἰς) ὑπερκει-
 μένας καὶ ὑφειμένους θεότητος κατατεμνόντων τὸ θεῖον ἀνέχεσθαι καὶ ἐπὶ

4. Inscriptio : *Theodulo* ; ita scripsi, quod virum istum, clarum et doctum et Acindyni magistrum (v. lin. 30) non alium esse censeo quam Thomam, grammaticum et rhetorem omnibus notum, cognomine Magistrum ; cf. ep. 8,³⁵ et fortasse Mercati, *Notizie*, p. 223 n° 13.

- 20 τούτω τὴν τοῦ Θεοῦ διαιρούνητων ἀφειδῶς ἐκκλησίαν, ἀποστασία καὶ ὕβρει τῆς ἐκκλησίας ἀδτιῆς. ἦν αἷμα Θεοῦ σαρκωθέντος αὐτῶ συσιῆσαν ἐφύλαττεν, οὐκ ἀνεπηρέαστον μὲν πάλαι πονηρῶν αἰρέσεων ἀναιοχυντία, μετ' ἐκείνας δ' οὐν εἰς τόδε πολὺν ἤδη χρόνον ἀνεπηρέαστον. Νῦν δὲ αὖ πάλιν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἀνῆκε πειραθῆναι κακοῦ μηδενὸς τῶν πώποτε μείονος, ἤ, τό γε ἀκριβὲς
- 25 εἰπεῖν, περιεκυκωτάτου. τίνα γὰρ τῶν φανεισῶν αἰρέσεων οὐ περιέχει; οὐ τὴν Ἑλλήνων πολυθεΐαν; ἀλλὰ πλῆθος θεοτήτων συναϊδίων, ἀνίσων καὶ ἀνομοίων, κηρύττει. τοῦτο δὲ ὅστις οὐ νενόμικεν Ἑλληνισμόν, ὃ τί ποτέ ἐστιν Ἑλληνισμὸς οὐκ οἶδεν. οὐ τὴν Ἀρείου μανίαν καὶ τὴν Μακεδονίου; ἀλλὰ τὴν φυσικὴν τοῦ Θεοῦ καὶ παντουργὸν ἐνέργειαν καὶ σοφίαν καὶ δύνα-
- 30 μιν ἐνεργομένην καὶ ὑφειμένην ἀπειράκις ἀπείρως τῆς θείας ἀποφαίνεται φύσεως. τοῦτο δ' ἦν ἡ τοῦ Ἀρείου νόσος καὶ τοῦ Μακεδονίου. Χριστὸς γὰρ Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία, δι' οὗ τὰ πάντα γεγένηται, καὶ δύναμις αὐτοῦ φυσικὴ τὸ Πνεῦμα τὸ παντουργόν. τί δ' οὐχὶ καὶ Σαβελλίου; ἀλλ' ὅς ἀνούσιον εἶναι καὶ ἀνυπόστατον τὴν ἄκιστον καὶ δημιουργικὴν τοῦ Θεοῦ
- 35 λέγει δύναμιν — ἡ δὲ ἐστὶν ὁ Υἱός — σαβελλίζει, τᾶλλα γε ὑπεραρειανίζων
- ε. 74v καὶ ὑπερελληνίζων. τί δὲ καὶ οὐχὶ Μασσαλιανός; | ἀλλὰ τοῦτο γε καὶ λίαν περιφανές. ὁρᾶν γὰρ φησι τὴν ἄκιστον τοῦ Θεοῦ μορφήν καὶ δόξαν καθ' ἑαυτὴν σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς. μορφή γὰρ καὶ οὐσία καὶ φύσις ἐπὶ Θεοῦ ταῦτο καὶ οὐκ ἄλλο καὶ ἄλλο, ἵνα μὴ σύνθετος ἦ, κατὰ τοὺς ὁρους τοὺς περὶ εὐσε-
- 40 βείας τῶν ἱερῶν πατέρων. εἰ δ' ἄλλη μὲν ἐκείνη, ἄλλη δ' αὕτη κατὰ τοῦτον θεότης, ἡ μὲν ὡς ἀόρατος ὑπερκειμένη, ἡ δὲ ἐλάτιων ἐπειδήπερ ὁρᾶται τοῖς θεόπταις ἀνθρώποις καὶ ἐνεργεῖται πρὸς τῆς ὑπερκειμένης, πρῶτον μὲν, πῶς ἄκιστος ἡ ὑφειμένη, ἐνεργομένη οὐσα καὶ ὁρατὴ καθ' αὐτὴν σωμα-
- 45 τιοῦτα γὰρ τὰ ποιήματα. κἄν τις αὐτὸν ἔρηται « ἄρ' οὐχ ὑπερέχει τὸ θεῖον τῶν ἑαυτοῦ κτισμάτων, ὡς ἐνεργῶν ἐνεργουμένων καὶ ὑπερκείμενος ὑφειμένων ἀπειράκις ἀπείρως » οὐχ ἔξει ἀρνήσασθαι. ὣσθ' ὑπὲρ ὧν ὁ γεννάδας ἐσπούδακε, ταῦτ' ἐστὶν ὁ καταβάλλων αὐτός. ἐσπούδακε μὲν γὰρ τινὰς δογματίσαι θεότητας ἀκίστους καὶ ἀνάρχους καὶ τῶ πάντων ὑπερκειμένῳ
- 50 συναϊδίου Θεῷ. ὃ δὲ ταύτας ἀποφαίνεται δημιουργήματα. εἰ δὲ πάντως αὐτῶ τις ἀκολουθήσειε καὶ πεισθεῖη τὸ δόγμα συναϊδίου εἶναι Θεῷ πλῆθος θεοτήτων ἀνίσων καὶ ἀνομοίων, οὕτω πῶς Ἑλλήνων ἐσιῆξει τῶν πολυθέων ἔξω; εἰ δ' ἔνα πάλιν ἐκ τοῦ πλῆθους τῶν οὕτω διαφόρων θεοτήτων νομίσοι, πῶς ἀπλοῦν καὶ ἀσύνθετον; τὸ γὰρ ἔξ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου καὶ ἀμε-
- 55 θέκτου καὶ μεθεκτοῦ καὶ ἐνεργοῦντος καὶ ἐνεργουμένου καὶ ὑπερκειμένου καὶ ὑφειμένου ἀπειράκις ἀπείρως συγκείμενον, πῶς ἀμερὲς καὶ ἀπλοῦν; |

21 αἷμα... συσιῆσαν: Act. XX 28.

31 - 32 1 Cor. I 24.

ι. 74ν Ταῦτα μὲν οὖν οὐδὲν καίροσ ἐμοὶ νῦν γράφειν, οὐδὲ κατ' ἐπιστολήν, ἄλλως τε
 καὶ πρὸς τὴν σὴν ἀκριβείαν ἐπισιέλλοντι, καὶ ταῦτα καὶ τοῦ θεοῦ ποιμέ-
 νος, καὶ εἴπερ τις ἐπισιαμένου ταῦτα, τὴν ἑαυτοῦ μὲν ποίμνην ὑμετέραν δὲ
 60 πατρίδα καταλαμβάνοντος· ᾧ προῶτον ἔργον ἔσται καὶ μέγιστον τὸ τὴν Πα-
 λαμῆϊν ἀπελάσαι τῆς ἑαυτοῦ ποίμνης ὡς πορρωτάτω νόσον. σὺ δ' ἡμᾶς ὧ
 θαυμάσιε, εἰ τυραννεῖν ἔτι φίλον, τυράννων ἀπάντων ἔση τυραννικώτατος
 ὁ πάντων ἐπεικέστατος, καὶ παῖδά γε τυραννῶν καὶ μαθητῆν οὐ κακὸν δ
 ι. 75 πατὴρ καὶ διδάσκαλος. τῷ δὲ καλῶ ποιμῆνι πολλὰ διελέχθημεν περὶ τῆς
 65 σῆς σοφίας, ἐρευνωμένων τίνας ἂν αὐτόθι γεγόμενος ἔχοι συνεργόσ πρὸς
 τὴν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας σπουδὴν καὶ ἀνακάθαρσιν τῶν πονηρῶν δογμάτων,
 καὶ τὰς πρώτας ἐλπίδας εἰς αὐτὴν κατεθέμεθα. ἄς μὴ κενὰς μῆδ' ἀκάρπουσ
 ποιήσης, μῆδ' αὐτὸν ἡμῖν ἡπατημένον δείξης.

5

{ Ματθαίωι μοναχῶι }

ΜΑΤΘΑΕΟ, ISAACII MONASTERII MONACHO, THESSALONICAM

Constantinopoli, 1346. V - VI c. (?)

Fama serpit ubique Matthaëum in Palamae transivisse sententiam. Mira-
 tus quaerit Acindynus qui tandem hoc fieri potuerit. Num quia, rabie quadam
 exarsi, nonnulli seditionem moverunt in Ecclesiam (i.e. in Ioannem Calecam,
 patriarcham) quod Acindynum promovet ad sacros ordines (ad diaconatum
 scilicet)? At istius tumultus auctores (Palamas et Isidorus, electus metropoli-
 ta Monembasiae) postea synodali sententia damnati sunt, praesente Antio-
 cheno patriarcha (Ignatio). Ceterum ea persecutio neque profligavit Acindy-
 num, neque patriarcham sede pepulit (ut susurrone falso contendebant).
 Quis enim, quove titulo, honore spoliare potuerit pontificem, cuius praeter
 metropolitans patriarchae quoque Antiochenus (Ignatius) et Hierosolymitanus
 (Gerasimus), et doctrinam probaverunt et acta de Acindyno rata habuerunt?
 Non igitur patriarcha damnatus, sed adversarius alter (Isidorus) sacerdo-
 tio privatus, alter (Palamas) carceri clausus. Patriarchalium et imperialium
 litterarum, rationes horum omnium rite gestorum Hagioritis explicantium,
 exempla deferet (una cum isthac epistula) Bryennius, dicaeophylax et a sac-
 cello Thessalonicensis Ecclesiae. Qui (epistula prope iam absoluta) Constanti-
 nopolim veniens, Acindynum certiore fecit de Matthaëi firma circa rectam
 fidem constantia.

ι. 65 **λε'.** Πάντα χρόη προσδοκᾶν, εἴ γε καὶ σὺ διασέσεισαι ταῖς βεβήλοις

57 οὐδὲν scripsi: δ cod.

61 ποιμῆνι: Hyacinthus, Thessalonicensis metropolita (1344 - 1346), supra, ep. 1,40.

5. Inscriptio: *Matthaëo*; v. lin. 85 et ep. 8,56.

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Ἔτος ΚΖ'

7

καινοφωνίαις και κακοπραγμοσιν, ὁ μὴ μόνον μεθ' ἡμῶν ὕστερον τετρανω-
 μέναις ταύταις, ἀλλὰ και πολὺν πρὸ ἡμῶν ἐν ἀμυδροῦ κειμέναις μεμαχημένος.
 4 ὁ γὰρ Μασσαλιανὸς και πλάνης διδασκάλους ἐσχάτης και τὰ τοιαῦτα πάσαι
 1. 66 πολλὰκις βοῶν τε και κεκραγῶς τοὺς νῦν και πολυθέους τούτους | τίς ἦν ;
 οὐδ' οὐ μετὰ φορᾶς πυρίπνου και ἀληθῶς ἐνθέου ; τί λέγοντας ; οὐχ δι φῶς
 ὁρῶσιν ὁπότε βουληθεῖεν καθήμενοι ; και ἐπὶ τούτῳ οὕτως οἰδοῦσι τὰς
 ψυχὰς και ὀγκοῦνται ὥστε τοὺς οὐχ ὁρῶντας τοῦτο, κἄν τᾶλλα ὡσι θεοει-
 δέσταιοι, τὴν ἀγάπην, τὴν χαρὰν, τὴν εἰρήνην, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν μακρο-
 10 θυμίαν, τὴν χρησιότητα, τὴν ἐπιείκειαν, τὴν ἀπάθειαν, τοὺς καρποὺς τοῦ
 Πνεύματος ἅπαντας, ἀκάρπους εἶναι παρ' αὐτοῖς και δυστυχεῖς τὰ θεῖα,
 και τηράλλως ἀνθρώπους ἐλεινοὺς τῶν πόνων, ἐλεινοτέρους τῆς τοῦ φωτὸς
 τοῦ παρ' αὐτοῖς δυστυχίας. διὰ μὲν οὖν ταῦτα ὁποῖος ἦσθα πρὸς τούτους
 τὸν ἀνωτέρω χρόνον οὐκ ἀγνωεῖς. καιτοι τό γε φῶς ὁρᾶν οἶεσθαί τε και θεο-
 15 φανεῶν ἀξιούσθαι ποικίλων παρὰ Θεοῦ τοὺς γε τούτων ἀξίους κατά τινα
 θεῖαν οἰκονομίαν και χρεῖαν ὠμολόγηται τοῖς εἰσοβέσι και γέγραπται παρὰ
 τοῖς θεοῖς Λογίοις, εἰ και μὴ, ὡς ἔδοξε τοῖς Πυλαμήταις, οὐσιῶδες και
 φυσικὸν τοῦ Θεοῦ. τὸ δὲ θεοὺς εἰτέρους ἢ θεότηας πλάττειν ἐκ τῶν τοιού-
 20 των, συναϊδίους τῷ ἐπὶ πάντων τρισυποστάτῳ Θεῷ, ἢ τὸν ἕνα τοῦτον Θεόν,
 ἐν ᾧ μία θεότης και παρ' ᾧ κατά τοὺς θεοὺς Λόγους, οὐκ ἔστι παραλλαγή,
 κατατέμνειν ἀθέως εἰς πληθος θεοτήτων ἀνίσων και ἀνομοιοτάτων, οὐσιω-
 δῶν τοῦ Θεοῦ, τίτων ἔγνωσ ἐτέρων παρὰ τοὺς Ἑλληνας ὄν ; μᾶλλον δὲ οὐ
 μόνον ἐστὶ τῆς Ἑλλήνων πολυθείας τοῦτο, ἀλλὰ και τῆς Ἀρείου μανίας και
 τῆς Μακεδονίου. τὸ γὰρ ἄλλο μὲν τὴν ἄκτιστον τοῦ Θεοῦ μορφήν και δόξαν
 25 εἶναι και δύναμιν και ζωὴν και σοφίαν δισχυρίζεσθαι, ἄλλο δὲ τὴν οὐσίαν,
 και ταύτην μὲν ὑπερκειμένην ἐκείνας δὲ ὑφειμένας, και τὴν μὲν ἐνεργοῦσαν
 τὰς δὲ ἐνεργουμένας, οὐχὶ σαφῶς ἐκείνων ; τίς γὰρ Θεοῦ σοφία και δύνα-
 μισ ; οὐχ ὁ Υἱὸς και Λόγος ; τίς δόξα ἦς πατὴρ ὁ Θεοῦ λόγου πατὴρ ; οὐχ
 οὗτος ; τίς ἐπαγγελία τοῖς ἀποστόλοις και δύναμις ἐξ ὕψους ; οὐ τὸ Πνεῦμα
 30 τὸ παντοουργόν ; διὰ τίτων δὲ ἄλλων τὴν κτίσιν ἐδημιούργησεν ἀκτίστων
 δυνάμεων ; οὐ διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐν τῷ Πνεύματι πάντα ἐγένετο και νῦν ἔτι τὰ
 γινόμενα γίνεται κατ' αὐτὸν τὸν δι' οὐ τὰ πάντα γεγένηται και τοὺς αὐτοῦ
 μαθητάς ; οὐκ ἴσος δὲ ὁ Υἱὸς τῷ Πατρὶ και τὸ Πνεῦμα, και μία δὴ θεό-
 34 τῆς μονὰς ἀδιάαιρετος και ἀμερῆς και ἀπλή και παντελῶς ἀπαράλλακτος ;
 1. 66 οὐχ ἐν φῶς ἀληθινὸν ὁ Θεὸς και τρισὴλιον, ὃ | φωτίζει πάντα ἀνθρώπον

19 - 20 Cf. Greg. Naz., Or. XXXI (theol. V) cap. 14 : ἡμῖν εἰς Θεὸς δι μία θεότης ; P.G., t. 36, col. 148D.

20 Iac. I 17.

27 - 28 1 Cor. I 24.

28 - 29 Cf. Greg. Naz., Or. XXX (theol. IV) cap. 8 : P.G., t. 36, col. 113B.

ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον; διό φησιν ἡ θεολόγος τοῦ Γρηγορίου φωνὴ ἐπο-
 μένως τῷ τῆς βροντῆς Ἰωάννη καὶ τῷ μεγάλῳ Δαυὶδ « ἐκ φωτὸς τοῦ Πατρὸς
 φῶς τὸν Υἱὸν ἐν φωτὶ τῷ Πνεύματι » θέασαι, τὸ τρισσὸν φῶς καὶ ἀμέρι-
 40 σιον. καὶ πάλιν « ἐνὶ φωτὶ περισισφάθητε καὶ τρισί, τρισὶ μὲν κατὰ τὰς
 ὑποστάσεις, ἐνὶ δὲ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον εἴτ' οὖν θεότητος ». πῶς οὖν
 ἂν τῷ Παλαμᾷ πεισθεῖμεν νῦν, ἢ πλῆθος θεοτήτων συναϊδίῳ μὲν ἀνίσων
 δὲ καὶ ἀνομοίῳ ὡς εἴρηται παραδιδόντι καὶ μὴ φανερῶς αὐτὸν τὴν Ἑλλή-
 νων πολυθεΐαν παραδιδόναι νομίσαιμεν, ἢ μὴ ἀρειανίζειν ἕτερον φῶς ἄκτι-
 45 στον παρὰ τὴν θείαν φύσιν εἰσάγοντι, « δι' οὗ φωτίζονται » φησιν « οἱ ἄγιοι
 καὶ φῶς γίνονται καὶ ἐνοῦνται τῷ Θεῷ », ἐκεῖνο δὲ ἀθειήσαντι δι' οὗ τὴν
 πρὸς τὸν ἀρχίφωτον πατέρα προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν καὶ ὁ φωτίζει πάντα
 ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον; οὐκ ἔχει χῶρον ἕτερον παρὰ τὴν τού-
 του φύσιν ὃν καὶ ὑφειμένον τούτου δι' οὗ ταῦτα γίνονται ἂν. τοῦτο γὰρ δι' οὗ
 ταῦτα γίνεται κατὰ τὰ θεϊότατα Λόγια οὐχ ὄρατὸν ὃν οὐδ' ἐκ φυσικῆς ἐμφά-
 50 σεως διεγνωσμένον οὐδενὶ τῶν ἀπάντων ὡς οἱ θεοὶ πατέρες διδάσκουσιν,
 ἀοράτῳ δὲ καὶ νοεῶν φωτοφανεῖα τοῖς οἰκείοις ἐρασταῖς ἐνασιγράπτον, παν-
 τὸς ὄρατοῦ φωτὸς φωτεινότερον. εἰ δ' οὐδὲν ἕτερον φῶς ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ
 Λόγου μετὰ Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος τὸ φωτίζον θεϊκῶς τοὺς ἄγιους καὶ
 πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, τὸ δὲ ταῦτα ποιοῦν ἕτερον εἶναι
 55 τῆς θείας φύσεως Παλαμᾶς ἀποφαίνεται καὶ ἐνεργούμενον καὶ ὑφειμένον
 αὐτῆς ἀπειράκις ἀπείρως καὶ ὄρατὸν καθ' αὐτὸ σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς,
 ἄρ' οὗ ταῦτα κατὰ τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τοῦ Πνεύματος λέγει καὶ χεῖρον
 Ἀρείου περὶ ταῦτα βλασφημεῖ; καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐλάττω μὲν εἶναι καὶ ὑφει-
 μένον τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν ἐβλοσφήμει καὶ
 60 ἔργον τοῦ Παντοκράτορος. ὄρατὸν δὲ καθ' αὐτὸν σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς
 εἰπεῖν οὐκ ἐτόλμησεν, ἀλλὰ τοῦτό γε τοῦ Παλαμᾶ συνετώτερος ὑπῆρξε καὶ
 ἐδγνωμονέστερος Ἀρείος. τὸ γὰρ οἶεσθαι μὲν εἶναι τὸ προαιώνιον φῶς καὶ
 τῶν ἀοράτων δυνάμεων ποιητικόν, αὐτὸ δὲ τοῦτο θεατὸν σωματικοῖς ὀφθαλ-
 65 μοῖς, οὐκ ἀσεβείας μόνον ἦν ἀπάσης ἐπέκεινα, ἀλλὰ καὶ ἀφροσύνης καὶ
 τελείας μανίας. Οὐ μόνον μέντοι καὶ πρὸ ἡμῶν, ὧ βέλτιστε, σὺ τὰς τού-
 των ἀφορμὰς καὶ προεώρας ἐν τούτοις καὶ προὔλεγε καὶ ἀνιτέλεγε αὐτοῖς
 καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέτρεπε αὐτῶν ἀκούειν, Μιουσαιανούς καὶ πλάνους ἀπο-
 φαινόμενος, ἀλλὰ καὶ ἕτερον αὐτὸς τῆς αἰρετικοῦς οἰκείας θρασυτήτος καὶ
 ληστείας παρ' αὐτῶν ἐπειράθη. καὶ δεῦρο παραγενόμενος ἐπὶ τοῦ θειοτά-
 70 του καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν θρασυτητα αὐτῶν

37 Psalm. XXXV 10.

37 - 38 Greg. Naz., Or. XXXI (theol. V) cap. 3 : P.G., t. 36, col. 136c.

39 - 40 Greg. Naz., Or. XXXIX, cap. 11 : P.G., t. 36, col. 345b.

44 - 45 Greg. palamas, ubi?

70 πατριάρχου : Ioannes XIV Caleca (1334 - 1347).

διεξήεις, κάνταῦθα τοιαῦθ' ἕτερα καὶ πολλῶ χείρω τῶν ὑπὸ σοῦ λεγομένων
 αὐτοῖς τετολμημένα μεμάθηκας, ἔκ τε πολλῶν ἐτέρων καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ
 κορυφαίου τῆς ἐκκλησίας κράτους· οὗ καὶ λόγους ἐκ στόματος καὶ γράμμα
 ἐπὶ τούτοις ἐδέξω καὶ διεκόμισας τῷ μακαρίτῃ Θεσσαλονίκῃς ἐκείνῳ μητρο-
 75 πολίτῃ, καὶ αὐτὰ τοῦ Παλαμᾶ τὰ κίβδηλα δόγματα καθαρῶς πολυθῆεν διδά-
 σκονια καὶ παρὰ ταῦτα τῶν ἱερῶν πατέρων ἀντίθετα καὶ δόγματα καὶ διδά-
 γματα, ἐφ' οἷς ἡμῖν καὶ γράμματα πολλάκις ἀπέστειλας, μνηνύων ὅτι τε πᾶσι
 ταῦτα ἐπέδειξας καὶ ὡς ἅπαντες τῶν μὲν τοῦ Παλαμᾶ κατέγνωσαν ὡς δυσ-
 σεβῶν δογμάτων, τὴν δ' ἡμετέραν περὶ τῆς εὐσεβείας γνώμην καὶ πρὸς
 80 αὐτὸν ἐναντίωσιν ὡς κοινὴν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν θείων πατέρων ἠσπά-
 σαντο, καὶ ὡς ἄριστα καὶ ἀκριβέστατα ἐγὼ τὰ δόγματα ἐκίθημαι τῆς ἐκκλη-
 σίας καὶ ὁμολογουμένως τοῖς κειμένοις τῆς εὐσεβείας ὄροις. οὐκ ἔμοι μέν-
 τοι μόνῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ θεοφιλοτάτῃ καὶ θαυμαστοῦ βασιλίσει γράφων ἀνω-
 μολόγεις. εἶτα, μετὰ τοσαύτην ἀπόδειξιν καὶ μαρτυρίαν τῆς τε τοῦ Παλαμᾶ
 85 δυσσεβείας καὶ ἡμετέρας ὀρθότητος, ἕτερος αὐτὸς ἑαυτοῦ Μαιθαῖος ὁ ἱερω-
 τατος; καὶ τίνας ὀστρούκου μεταπεσόντος; ὅτι με τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας
 ἐπὶ τὴν τῆς ἱερωσύνης χάριν ἐλκυσσαμένης ἐμάνθησαν οἱ πολέμιοι καὶ ἀπό-
 βλητοὶ τῆς ἐκκλησίας οὗτοι, καὶ ἐπανέστησαν τῇ ἐκκλησίᾳ κἀμοί; διὸ δὴ καὶ
 τελῶς αὐτοὺς ἀπέρρηξεν ἑαυτῆς, συνόδῳ κατ' αὐτῶν παντελεῖ χρησαμένη,
 90 παρόντος αὐτῆ καὶ τοῦ Ἀντιοχείας καὶ ἄλλων Ἀσιανῶν ἐπισκόπων; ἀλλὰ
 τοῦτό γε ἦν ὁ σαφέστατος ἔλεγχος τῆς τε ἡμετέρας εὐσεβείας καὶ τῆς τοῦ
 Παλαμᾶ δυσσεβείας καὶ τῆς αἰρετικοῦς συνυπαρχούσης σκαιότητος. καὶ ὁ
 καιρὸς ἐκεῖνος ἔνστασιν μᾶλλον ἀπῆται παρ' ὑμῶν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας,
 ἀλλ' οὐ κλίσειν τῆς γνώμης ἧς πρότερον εἶχομεν περὶ αὐτὴν καὶ τῆς ὁμολο-
 95 γίας. κἂν τι πάσχωμεν χαλεπὸν ὑπὲρ αὐτῆς μετὰ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸ
 1. 67 τοῦθ' οὐ | πάσχωμεν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ μετὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς εὐφροσύνης
 ἔχειν ἐφόδιον, ἀλλ' οὐ δειλίας. οὐ γὰρ ἐλάβομέν φησι, Πνεῦμα δειλίας,
 ἀλλὰ δυναμέως. νῦν δὲ οὐδὲ οὕτως ἀνηρέθημεν ἢ κατεπόθημεν ὑπὸ τῆς
 100 καθήρηται ἀντὶ τοῦ ἔμοι μεταδοῦναι ἱερωσύνης, ὡς αὐτοὶ διεφύμισαν. τίτι

73 κορυφαίου : Ioannes Caleca patriarcha.

74 - 75 μητροπολίτη : Hyacinthus (1344 - 1346) aut potius eius praedecessor, Macarius (1342 - 1343c.); de quo v. L. Petit in *Échos d'Orient*, 5 (1901) 92, et 18 (1916 - 1919) 248.

83 βασιλίσει : Irene Chumnaena Palaeologina; de qua v. V. Laurent in *Échos d'Orient*, 29 (1930) 29 - 60.

87 ἱερωσύνης : P.G., t. 152, col. 1278b.

90 Ἀντιοχείας : Ignatius II (1314 - 1358c.).

97 - 98 2 Tim. I 7.

100 καθήρηται : Hadrianopoli, anno 1346, mense maio; Cant. III 92: t. II, 564, 22 - 565, 7 (Bonn).

γὰρ ἂν συνόδῳ ἐπισκόπων καθήρητο ; ὑπὸ γὰρ ἐπισκόπων ἐπ' αἰτία καθαι-
 ρεῖται τοιαύτη, πάντων συμπεπνευκότων ἀδιῶ, καὶ τῶν ἄλλων πατριαρχῶν,
 τοῦ τε Ἀντιοχείας λέγω καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων καὶ τῶν μητροπολιτῶν ἀπάν-
 των εἰς τε τὴν κοινὴν ἡμῖν ὁμολογίαν τῆς πίστεως καὶ τὴν ἐμὴν ἱερωσύ-
 105 νην ; καὶ τίς ἦν οὕτως ἐκτὸς τοῦ λογίζεσθαι, ὥστε τοῦθ' ὑποπιεῦσαι ; οὐδὲ
 γὰρ τοὺς Παλαμήτας κριτὰς τῆς ἐκκλησίας ἐκάθισαν ὧν τοὺς προστάτας,
 τὸν μὲν ἐξελόντες τῶν ψήφων τῶν ἐφ' ἱεραρχία καὶ αὐτῆς καθελόντες
 καθάπαξ ἱερωσύνης ὡς τὰ αὐτὰ τῷ Παλαμᾷ φρονοῦντα, ἕτερον ἀντεισήγαγον
 τοῖς ἐκείνου πολέμιον δόγμασι, κατ' αὐτὸ δῆπον τοῦθ' ὅτι τοῖς ἐκείνου πολέ-
 110 μιον δόγμασι. τὸν δὲ καὶ εἰρκτῆ παραδόντες ἐφρουροῦν καὶ νῦν οὐδὲν
 ἤτιον φρουροῦσι. καὶ πέμπει δὴ βασιλεὺς ὁ θεϊότατος μετὰ τῆς μητρὸς
 αὐτοῦ τῆς θείας καὶ ἡμετέρας δεσποίνης καὶ συνόδου τῆς θείας ἐπιστολάς εἰς
 Ὅρος τὸ ἱερόν, βεβαιοῦντες τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ φρουροῖτο, καὶ δυσσέβειαν
 ὁμολογοῦντες εἶναι, ἐφ' οἷς δὴ καὶ πάσαις ψήφοις ἐκκήρυκτοι γίνονται τῆς
 115 ἐκκλησίας οἱ Παλαμήται πάντες, ὡς οἱ κατ' αὐτῶν ἐκτεθειμένοι λόγοι καὶ
 γινῶμαι τοῖς θειοτάτοις πατριαρχαῖς πρὸς ὑμᾶς ἐνεχθέντες, ἣ ἐδίδαξαν, ἣ
 νῦν διὰ τοῦ θεσπεσιωτάτου δικαιοφύλακος ἢ σακελλίου τοῦ Βρυεννίου διδά-
 ξουσιν, ὅς τοῦτο παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς μεγάλης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας πρὸς τὴν
 καθ' ὑμᾶς διακονησαὶ παρέλαβεν. ὑφ' οὗ καὶ περὶ τῆς σῆς δοσιότητος ὅτι
 120 συκοφαντοῖτο τὴν μεταβολὴν ἐδιδάχθημεν καὶ τῆς ἐπὶ ταύτῃ προτέρας ἀνίας
 ἀνείθημεν. εἰ δὲ καὶ σοῖς τοῦ νῦν καταμάθοιμεν γράμμασι βεβαιωτέρας ἀπο-
 λελεύκαμεν τῆς εὐφροσύνης.

103 Ἱεροσολύμων : Gerasimus (1341 - 1348), de quo v. Cant. IV 14 : t. III, 91,20-21 et 93 - 94.

107 - 108 τὸν μὲν... ἱερωσύνης : Isidorus, electus metropolita Monembasiae, 1344. XI ; G. Mercati, Notizie, 199 - 200 et 202.

108 ἕτερον : Iacobus Cucunarius Thessalonicensis, ad quem ep. 1.

110 - 111 τὸν δὲ... φρουροῦσι : Gregorius Palamas ; Nic. Greg. XV, 7, 2 : t. II ; 768,4-5, P.G., t. 151, col. 609c 11 (Gregorii Palamae laudatio, auctore Philotheo Coccino).

111 βασιλεὺς : Ioannes V Palaeologus (1341 - 1391).

112 δεσποίνης : Anna Palaeologina (Ioanna Sabauda).

112 ἐπιστολάς : Nic. Greg. XV, 7, 2 : t. II, 768,4-9.

117 Βρυεννίου : ad quem ep. 2.

6

Μαξίμωι < τῶι Καλοφέρωι >

MAXIMO LASCARI CALOPHERO, MONACHO, IN ACTEN PAENINSULAM

Constantinopoli, 1347, X - XII

Acindynus exprobrat Maximo quod Constantinopoli discedens, relictis non bene sociis, bellum laudabile cum haeresi gerentibus, in perversum transfuga, familiariter usus sit et Palamitis et ipso Palama, cuius olim in media regia linguam retuderat. Nuper autem, cum nuntiatum esset Maximum in Athoa Laura monachum indutum Palamitis bellum indixisse, laud vulgariter se gavisum esse, sed denuo ad maerorem conversum, cum nullae e Monte Sancto redditae sibi sint litterae. Tandem Athanasium monachum, legatione ad principem Triballorum (Stephanum Dušan) functum, omnem suspicionem de dogmatis in Maximo mutatione summovisse. Quod autem Acindynus acerbius inveni videatur in Palamam, istum in causa esse, qui illum, amicum olim, nunc ubique locorum praedicet impium, trahatque plurimos, dogmati patribus tradito praeferentes anilia commenta, sive propter invidiam sanctissimi patriarchae (Ioannis Calecae) sive quacumque de causa. Quas fabulas cum Maximus olim respuerit, multos errore captos e tanto gurgite salvans, vereatur ne praeclaris ille superioribus nunc per extrema sua nitoris aliquid detrahat.

(f. 62v) **λα'.** Οἷον ἔδρασας ἀριστε, καταλιπὼν μὲν τὴν Πόλιν, ἣ σε μάλα ἐθαύμαζε, καταλιπὼν δὲ τὴν ἑταιρειαν, ἣ σου σφόδρα ἐξείχετο, καὶ ἀφελὼν αὐτοῖς τὸ βέλυσιον, τὴν εὐ ῥέουσαν γλώτταν. τί ῥέουσαν εὐ; τὰς Ἀχελῶου Σειρήνας, αἷς ἐκήλεις μὲν τοὺς φίλους τῇ ἀληθείᾳ, τοὺς δυσμενεῖς δὲ ἅμα 5 φανεῖς ἐτρέπου καὶ τῆς εὐσεβείας προδμάχεις οὐκ ἔλαττον ἢ Ἀχιλλεύς ποθ' Ἑλλήνων. ἡγούμην μέντοι καὶ σὲ τοσοῦτον ἔχειν ἐπὶ τῷδε τῷ πολέμῳ φρονήματος, ὥστε μηδενὸς ἂν ἀποδόσθαι τοῦτό γε, μηδὲ προέσθαι τὰς πατρικὰς ἀριστείας ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας. τί γὰρ ἂν θεοφιλέστερον γένοιτο, τί δ' ἐπὶ γῆς ἐντιμότερον τοῦ δύνασθαι καὶ προθυμείσθαι γλώττας ἀργὰς ἀποφαίνειν 10 δυσσεβεῖς τε καὶ κακοπράγμονας, καὶ δὴ καὶ ἀποτέμνειν τμητικωτάτω λόγῳ τὰς τμητικὰς τῆς θεότητος; νῦν δὲ ἀκούσαντες, οὐκ ἀληθῆ μὲν οἶμαι, ἀκούσαντες δ' οὖν, οὐ μὴ μόνον οἰγῆ τῆς ἀληθείας προῦδωκας τοὺς ἀγῶνας ἐκείνους ὧν μέγα κλέος παρὰ ταῖς ἐκκλησίαις, ἀλλ' οὐ καὶ τοῖς Πυλαμήταις ἰλαρὸς συνεγένον καὶ αὐτῷ τῷ Πιλαμᾷ, οὐ σὺν ὁμοίῳ τῷ σχήματι

6. Inscriptio: *Μαξίμωι*, ad quem ep. 9; unde adieci *τῶι Καλοφέρωι*.

1 πόλιν: Constantinopolis; cf. Dem. Cydon. ep. 72 (Loenertz).

3 Ἀχελῶου Σ.: cf. Ap. Rhod., Arg. IV 893.

14 συνεγένον... Πιλαμᾷ: in monte Atho, ann. 1347 - 1348, ab autumno ad autunnum.

15 μεθ' οὔπερ αὐτὸν λίθον ἀπέφηνας πρότερον ἐν μέσοις τοῖς βασιλείοις, πῶς
δοκεῖς ἠμιάθημεν; αὐτὸ τοῦτο τεκμήριον ἠγησάμεθα μέγιστον τοῦ μέλλειν
τὸ κακὸν ἐπιδώσειν, τὴν τῶν αἰρέσεων ὕδραν, Ἡρακλέους ἀναχωρήσαντος
πρὶν τὸ θηρίον ἀνηρηθῆαι καθάπαξ. καὶ ἤμεν ἐν ἀπογνώσει τοῦ κατὰ σέ
δήπου κρείττονος. Ὡς δέ τις ἤκεν ἀπαγγέλλων ὅτι σε Ἄθως ἔχει, ἡ ἱερὰ
20 κορυφή, τὸ ἡμέτερον μέλημα, ἀναπεπνεύκαμεν ὡς δὲ καὶ ἄλλος καὶ μάλα
ἄλλος ἐπῆλθεν ἀπὸ τοῦ θεοῦ Ὅρους, μὴνύοντες (ὡς) τοῖς ἱεροῖς Λαυριώ-
1. 63 ταις ἐναρίθμιος εἰ καὶ σοὶ προσέχουσιν ἄσμενοι, | ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς αὐτόθι
τὰ Παλάμια νοσοῦσιν ἀντέπνευσας, καὶ περιέσθησας αὐτοῖς θαυμαστῶς τὰς
ἐλπίδας, ἀντὶ τοῦ πειοθῆναι σφίσι, ὅπερ ἠλπίκεσαν, πείσας αὐτοὺς τὰ
25 κρείττω. τί χρὴ καὶ λέγειν πρὸς ἀκριβῶς λογιούμενον ἐν οἷσιν ἤμεν τηρι-
καῦτα βακχεῖαις; ἐπ' ἐκείνοις δ' ἐλθόντων παρ' ὕμῶν οὔπερ ἤκον, καὶ
μῆτε γράμματα μῆτ' ἄλλως λόγους παρὰ τῆς σῆς σοφίας κεκομικῶν ἡμῖν,
μετέπιπτεν ἡ βακχεία πρὸς σκυθρωπότητα καὶ γράφομέν σοι νυνὶ ναρ-
κώση καὶ δυσκινήτῳ χειρὶ καὶ γνώμῃ. Ἄλλ' ὁ ἐν ἱερομονάχοις θαυμάσιος
30 καὶ σὸς Ἀθανάσιος, ὁ τοῦ φιλαλήθους καὶ ἀρετῆς πάσης ἕνεκα τοῖς ἀρί-
στοῖς συντρέχων, ὁ τῶν φιλοσοφίας θεραπευτῶν τὰ πρῶτα, ὁ μάλιστα μὲν
ἀνιαθεὶς ἀπάντων ἐπὶ τοῖς χεῖροσι τῶν περὶ σοῦ λεγομένων, μάλιστα δὲ
πάντων ἡσθεὶς τῇ ἀμείνονι φήμῃ, οὗτος ἀναγκασθεὶς πρεσβεῦσαι παρὰ τὸν
ἠγεμόνα τῶν Τριβαλλῶν, ὡς εἶση, τῆς ἐπὶ σοὶ δυσελπιστίας ἡμᾶς καὶ σκυ-
35 θρωπότητος ἔλυσεν. ἔφη γὰρ οὐδὲν τοσοῦτον εἶναι παρὰ σοί, οὐκ ἀλλοίωσιν,
οὐ μέμψιν ἐκ παλαιῶν ἐγκλημάτων, οὐ προκειμένας ἐλπίδας, οὐ φόβον
ἐπηρητημένον, ὅπερ ἂν οὐ διαλύσῃ φανεῖς τοῖς φιλίας φαρμάκοις καὶ Θεοῦ
συνεργίᾳ. καίτοι λύπης μέντοι παλαιᾶς ἴσως ἂν ἔχῃς εὐρεῖν παρὰ σοί,
ὅπερ εὐθὺς ἐξαιρήσειν ἢ καὶ ὁ τι οὐδ' ἄλλο τῶν ἀπηρηθιμμένων. μετὰθεῖς
40 δὲ τῶν δογμάτων παντελῶς ἀπηγόρευεν· οὐ γὰρ ἂν ποθ' ἔτερόν τί σε φρο-
νῆσαι παρὰ τὰ πάλα καὶ πάτρια περὶ τοῦ θεοῦ, ἥκιστα δὲ ἀπάντων τὴν
Παλαμῆϊν πλάνην, ὡς οὐ μόνον αἴρεσιν δυσσεβεστάτην οὖσαν καὶ πηγὴν
τῶν αἰρέσεων, ἀλλὰ καὶ ἀλόγιστον καὶ ἀνοητοτάτην· γνώσει γὰρ ἀληθεῖ καὶ
σοφίᾳ, ἧς ἐραστὴς σὺ καὶ τρόφιμος, οὐ Παλαμᾶς ὁ τεράστιος τὴν ἀλογίαν
45 οὐχ ἦτιον ἢ τὴν ἀσέβειαν, οὐδὲν ἀλογίας καὶ ἀφροσύνης ἀλλοτριώτερον.
Καίτοι ταῦτα μὲν λέγειν ἡμᾶς, ὡς οἶσθα, αὐτὸς Παλαμᾶς ἐξηνάγκασε περὶ
αὐτοῦ, δυσσεβεῖς ἀπανταχοῦ κηρύττων, ἐπειδήπερ αὐτοῦ ταῖς πλάναις οὐκ
ἐθέλομεν πείθεσθαι οὐδὲ τούτων ἀποστάς κοινή μετὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ
49 Θεοῦ τὰ πάτρια δόγματα πρεσβεῦειν ἐπήνεσε. μάλα θαρρῶν ἀποφαινομαι

15 βασιλείοις : Dem. Cyd. ep. 72,14.

19 Ἄθως : v. ibidem.

30 Ἀθανάσιος : Nic. Greg. XVIII, 5, 5 : t. II, p. 894,4 (Bonn).

34 ἠγεμόνα : Stephanus Dušan, Serviorum rex et imperator ; cf. Cant. IV 4 : t. III, 30,32 - 32,8 (Bonn).

ε. 63v ὡς οὐδεὶς ἂν ἀπάντων ἔφθη Γρηγόριον ἐμὲ τουτονὶ τὸν ἀνθρώπων | ἐλά-
 χιστον εἰς φιλίαν καὶ θεραπείαν ἐκείνου, προσθείην δ' ἂν καὶ δουλείαν,
 οὐχὶ ψευδόμενος. ὁ γὰρ τοῖς ἄλλοις πρότερον ἀπηχθήμενος ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ
 πράξις οὐχ' ἦιω πρὸς τοὺς αὐτοῦ δυσμενεῖς ἤπερ αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ, πῶς
 οὐχὶ δῆλός ἐίμι οὕτε δυσχερὴς ἀλλ' ἔτοιμος πρὸς καταλλαγάς, ἂν ἀφῆ τὴν
 55 καινότητα, οὕτε ἰδίας ἕνεκα διαφορᾶς ἢ φθόνου τὴν ἀρχὴν διενεχθεὶς πρὸς
 τοῦτον, ἀλλ' ὑπὲρ εὐσεβείας τοῦ κοινοῦ πάντων τῶν εὐσεβῶν ἀγαθοῦ; ὅπερ,
 οὐκ οἶδ' ὅτι παθόντες, οἱ πλεῖστοι προΐενται, οἱ μὲν φιλίας καὶ χάριτος
 τῆς πρὸς τὸν πεπλανημένον ἀντὶ τοῦ καὶ τούτω χάρισσθαι διὰ τῆς ἐπι-
 στροφῆς καὶ τῆ ἀληθείᾳ τῷ μὴ προδοῦναι ταύτην, οἱ δὲ δυσμενεῖας τῆς
 60 πρὸς τὸν πατριάρχην τὸν ἀγιώτατον, οἱ δὲ τῆς πρὸς ἡμᾶς, οἱ δ' οὐκ οἶδ' ὄν-
 τινων προφάσεων καὶ βαρᾶθρων, πλῆθος θεοτήτων ἀνίσων καὶ ἀνομοίων
 ἀντὶ τῆς ἀμερίστου μονάδος τῆς ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν καὶ ἀντὶ τοῦ ἀορά-
 του καὶ ἀνειδέου Θεοῦ μεμορφωμένον φυσικῇ καὶ οὐσιώδει μορφῇ καὶ
 ὁρατῇ σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ἀντὶ τοῦ πανταχοῦ παρόντος ἀμιγῶς καὶ
 65 ἀσχέτως ὡς ἀπείρου καὶ ἀσωμάτου, μὴ δυνάμενον παρεῖναι καθ' ἑαυτὸν
 ἀπανταχοῦ καὶ πᾶσιν ὥσπερ τὰ σώματα, καὶ ὅλως ἀντὶ τῶν θεοπροπῶν καὶ
 παλαιῶν δογμάτων ἀνθηροημένοι τὰ ἀτοπώτατα καὶ ὡς εἰπεῖν γραωδέστατα.
 Ὡν σὸν καταπτύσας εἶπερ τις καὶ καταγελάσας ἀξίως τῆς μοχθηρίας αὐτῶν
 καὶ τοὺς ἀλισκομένους τοῖς τοιοῦτοις κατελεήσας, καὶ πολλοὺς γε ἀνασπά-
 70 σας τοῦ τοσοῦτου βαρᾶθρον διὰ τῆς χρυσοῦς γλώττης ὥσπερ σειρᾶς, μὴ κατα-
 σχύνης ἐκεῖνα διὰ τῶν τελευταίων, ἀλλ' ὥσπερ πέπλον εὐσεβείας εἰς τέλος
 τὸν χαριέστατον ἐξυφᾶναι τῷ Θεῷ δι' ὁμοίας τῆς γλώττης καὶ φέρων ἀνά-
 θες διὰ χρόνον παντὸς σωθησόμενον καὶ ταῖς εὐσεβέσι γλώτταις ὑμνηθη-
 σόμενον.

7

NESCIO CUI (ATHANASIO MONACHO?), THESSALONICAM

Constantinopoli, post 1347. X - XII.

Vix reversus e Triballis (i.e. Serviis) Thessalonicam properavit amicus,
 qui tamen Acindynum, eum de more conveniendi cupidum, haud vulgariter
 iuvare potuisset, cum Palamitis decertantem. Verum hoc ibi quoque facere
 licebit, ubi pro sui ducis dogmate isti tumultuantur assidue. Quibus si obsti-
 terit amicus quam gratissimum erit Acindyno, nec minus si favorit Antonio,
 quem, cum sit diaconus, princeps tamen ecclesia ceterarumque mater (Con-
 stantinopolitana scilicet) sacerdotio dignum indicavit (sedente adhuc, ut vider-
 tur, Ioanne Caleca, patriarcha).

(f. 51v) κς'. Ἐν οὐκ ὀλίγῃ τιθέμενος φροντίδι σοι καθομιλῆσαι παρ' ἡμῖν

7. Inscriptio : Athanasio ; v. ep. 6,30.

1 τιθέμενος : leg. τιθέμενον.

ὄντι πρώην ἀφείλου τῷ τάχει τῆς αὐθις ἀποδημίας καὶ τὸ μετρίως σοι συγ-
 γεγονέναι. καὶ ὃν ἀπολαβόντες ἐκ τῆς μακρᾶς ἀποδημίας ἐκείνης ἢ Τριβαλ-
 λοῖς ἐνετρίβης ἐχαίρομεν, τοῦτον αὐθις ἡμᾶς ἀφελομένη Θεσσαλονίκη λυπεῖ,
 5 τὰ τε ἄλλα εὐ διαθέσθαι τοὺς φίλους δυνάμενον τῇ συνουσίᾳ, καὶ τὸ μέγι-
 στον, συνεργὸν ἡμῖν ὄντα τὸν προθυμώτατον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, ἣν οἶδεν
 ἀτόπους μὲν ἀνθρώπους καὶ κομιδῇ δυσσεβεῖς ἐσπουδακότας καὶ νῦν, ὑπὲρ
 τοὺς πάλαι δυσσεβεῖς, ἀναιρέπειν, ἡμᾶς δὲ περιέπειν, καὶ ταύτης προκιν-
 9 δυνεύειν, ὡς περ εἰκὸς τροφίμου. ἀλλὰ ταύτην ἡμῖν τὴν ὀφέλειαν καὶ ἀτιότι
 1. 52 παρέξεις. ἔξεστι γὰρ σοι τοῖς Παλαμίταις δεῖξαι | ὡς ἔστι τις γνήσιος τῆς
 ἐκκλησίας υἱὸς καὶ τρόφιμος τῆς εὐσεβείας, ὃ τὴν εἰς ταύτην ἕβριν οὐκ ἀνε-
 χόμενος. ἀγγέλλονται γὰρ οὗτοι δεῦρο πάντα ποιοῦντες ἐκεῖ καὶ θορυ-
 βοῦντες ὑπὲρ τῶν ἀσεβεστάτων μὲν τοῦ Παλαμᾶ δογμάτων, κατὰ δὲ τῶν
 15 κειμένων τῆς εὐσεβείας ὄρων τοῖς τοῦ θείου σπαράκταις ἐξευρημένων. εἰ
 τοίνυν τοῖς μὲν φιλοθέως ἀντὶ τούτων ἐπάξει, Ἄντιώνιον δὲ ἀγαπήσεις τὸν
 ἱερὸν τουτονὶ καὶ ἡμέτερον, τὸν ἱεροδιακόνων τὰ κράτιστα, πάσης ἀρετῆς
 καὶ παιδεύσεως ἕνεκα καὶ τῆς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας σπουδῆς, ἣν πολλὴν καὶ
 θαυμασίην κατὰ τῶν βεβήλων τούτων καὶ ἀνιέρων δογμάτων πεποίηται, καὶ
 νῦν ἐπιδείκνυται, ἀνθ' ὧν ἀπάντων καὶ τῆς ἱερωσύνης ἡξίωται, παρὰ τῇ
 20 πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν ὑψηλοτάτη μητροί, καὶ τῆς ὅλης ἱερωσύνης πηγῇ,
 ταῦτα ποιήσας, τὸ πᾶν ἡμῖν κεχαρισμένος ἔση· χάριν δὲ νῦν αἰτῶν σε ταύ-
 την ἐπιμελέστατα οἶδ' ὅτι χάριν ὁμολογήσεις μοι ἐπειδὴν ὁμιλήσης οἰκείως
 τῷ διακόνῳ τοῦ Πνεύματος.

8

NESCIO CUI (ATHANASIO MONACHO?), THESSALONICAM

Constantinopoli, 1348 - 1351?

Illi viro cui dudum commendavit Antonium diaconum Acindynus istas mittit litteras, perferendas eidem Antonio. Laudat Lapitham Georgium desinitque significando cupere se ut ostendantur cum admirando Magistro et Cydonio docto, et Matthaeo monacho monasterii Isaacii, et Bryennio dicaeophylaci, tum etiam — ut pudeat — Charatae Palamitae.

1. 47 κ'. Σοὶ τὸν ἡμέτερον Ἄντιώνιον τὸν τοῦ Χριστοῦ διάκονον ἀπεσταλκό-
 τες πρώην σοὶ καὶ νῦν τὰ πρὸς αὐτὸν ἀπεστάλκαμεν ἡμέτερα γράμματα,

3-4 Τριβαλλοῖς: Servii; v. ep. 6,84.

15 Ἄντιώνιον: cf. ep. 8,1.

20 ἐκκλησιῶν... μητροί: ecclesia Constantinopolitana, sedente adhuc Ioanne Caleca patriarcha, i.e. ante 1347. II. 2.

8. Inscriptio: Athanasio; epp. 6,30; 7.

1 Ἄντιώνιον: ep. 7,15.

ἐπειδὴ σε ἀνθ' ἡμῶν αὐτῶν ἐπιτυχοῦμεν αὐτόθι, ὡς ἂν, εἰ μὲν αὐτὸν ἐτ' ἐκεῖ
 τὰ γράμμαθ' εὗροι διάγοντα, διὰ τῆς σῆς εὐμερείας λαβεῖν αὐτῶ ταῦτα γένη-
 5 ται καὶ μὴ διαπυροῦναι πῶς. εἰ δὲ μὴ φθάσαι τοῦτον, τοῖς ἄλλοις ἐμφανισθῆ
 τῶν φίλων. χρήσιμον γὰρ καὶ μάλιστα τὰ τοῦ Κυπρίου φιλοσόφου γράμματα
 οἷς ὄντως φιλόσοφος ἀνὴρ καὶ ζηλωτὴς εὐσεβείας τελεώτατος δείκνυται, τὴν
 Παλαμναίαν νόσον παντὸς μᾶλλον ἐκ τῆς ὑπεροχῆς βάλλων καὶ σχετιάζων
 10 εἰσάγονι καὶ τῶ μηδενὶ ταῦτα μέλειν τῶν τῆδε, λόγοις ἐμβριθέσιν ἀνελεῖν |
 1. 47v τὸ παράπαν, ἀλλ' ἡσυχάζειν μὲν τοὺς ἐν λόγοις δοκοῦντας τὰ μέγιστα δύνα-
 σθαι τὸ δὲ δόγμα καθάπερ ἰὸν ἐπιβόσκεισθαι τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ, ἕνα δὲ
 μόνον — ἐμὲ δὴ λέγων — ζῆλον θεῖον ἀναλαβόντα ἀνιστῆναι τῶ δόγματι
 15 καλῶς μὲν καὶ ὀρθῶς, μαλακωτέως δὲ φησιν ἢ ὡς ἔδει πρὸς τοὺς τοιού-
 τους ἀνιστῆναι τῶν λόγων. ὧ δὴ καὶ μᾶλλον ἦσθην ἢ εἰ με μηδεμίαν ἐφα-
 σκεν ὑπερβολὴν ἀφείναι τοῦ τοιούτου πολέμου. καίτοιγε οὐκ εἰδότιος ἐστὶν ὁ
 λόγος ὅλον τὸ ἡμέτερον πρῶγμα. οὐ γὰρ ἂν ᾤεθ' ἡμῶς μαλακῶς ἀνιστῆναι
 τῶ δόγματι τοὺς γε μέχρις αἵματος ὑπὲρ τοῦ ὀρθοῦ καὶ εὐσεβοῦς κινδυνεύ-
 20 σαντας. ἀλλ' ὅμως χάριν ἔχω τοῦ λόγου θαυμαστὴν τῶ Λαπίθῃ — τοῦτο γὰρ
 ὄνομα τῶ φιλοσόφῳ — ἐπὶ τῶ λόγῳ τούτῳ, αἰσχύναντι τοὺς διὰ τοῦτο φιλο-
 νεικίαν ἐπεγκαλοῦντάς μοι. οὐδ' οὐ δεῖν φησιν οὕτως ἔχειν περὶ τῆς εὐσεβείας
 μηδὲ περιορᾶν φθειρομένην τὴν ἐκκλησίαν· πάντα γὰρ εἶναι πρὸς ἓν τοῦτο
 25 πάρεργα Χριστιανοῖς, καὶ ταῦτα τοῦ δυσσεβοῦντος ἀμαθοῦς ἄγαν ὄντος καὶ
 μηδὲ τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας εἰδότιος, μηδὲ τί ἐστιν ἐπισιτήμη καὶ
 25 ὅπως γίνεσθαι ἐπισταμένον, ὡς αὐτὸς ἐξ αὐτῶν τοῦ Παλαμᾶ τῶν
 λόγων μαρτυρεῖ μαθεῖν ὁ φιλόσοφος. δεῖ δὴ ταῦτα καὶ τοὺς αὐτόθι λόγων
 τροφίμους καὶ εὐσεβείας ἰδεῖν, καὶ θαυμάσαι μὲν τὴν σοφίαν, θαυμάσαι δὲ
 τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἐκατέρωθεν τοῦ ἀνδρὸς εὐεξίαν καὶ ῥώμην καὶ τὸν
 ἀγῶνα τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας καθ' ὃν οὐ μόνον αὐτὸς πῦρ πνεῖ κατὰ τῶν δυσ-
 30 σεβούντων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐνθάδε δυνάμει διαφέροντας λόγων ἐπὶ τὸν κατὰ
 τούτων πόλεμον παρακαλεῖ καὶ θαυμασιῶς συγκροτεῖ. τοιοῦτον ἄρα ψυχὴ
 ἥς διὰ βάθους ἤλθε σοφία τε καὶ εὐσέβεια. διὸ χρὴ δήπου ταῦτα καὶ ἰδεῖν
 καὶ θαυμάσαι τοὺς ἡμετέρους σοφούς· τὰ γὰρ καλά, καὶ μάλιστα ὅφ' ὧν τὸ
 θεῖον δοξάζεται καὶ εὐσεβεῖται θαυμάζεσθαι δίκαια. ἰδόντων μὲν ὄν καὶ
 35 ἄλλοι ταῦτα, ἰδέτω δὲ καὶ ὁ θαυμάσιος Μάγιστρος καὶ ὁ σοφὸς Κυδώνης καὶ
 ὁ ἱερὸς καὶ θεῖος ἐν ἱερομονάχοις Ματθαῖος ὁ ἐν τῇ τοῦ θεοπεσιῶν Ἰσαάκ

6 Κυπρίου : Georgius Lapitha, ep. 1, 29. 35.

35 Μάγιστρος : ep. 4.

35 Κυδώνης : Demetrius ?

36 Ματθαῖος : ep. 5, 85.

36 - 37 Ἰσαάκ... μονῆ : Fr. Miklosich - Ios. Müller, Acta et diplomata graeca medii aevi, t. II, Vindobonae, 1862, p. 235 n° 481 (1395?), M. Lascas-

ἱεροτάτη μορῇ τὴν ἀρετὴν μειῶν. σὺν οἷς καὶ ὁ θεοπέποιος δικαιοφύλαξ Βρονένιος, αἰσχύνῃς δὲ ἔνεκα τῆς ἑαυτοῦ καὶ ὁ τὸ τῶν θεοτήτων πλήθος τεθουμακῶς Χαρατζᾶς καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ παραπλήσιος.

9

Μαξίμωι τῷ Καλοφέρωι

MAXIMO LASCARI CALOPHERO, MONACHO

Constantinopoli (?), 1350 - 1351

Maximum obiurgat quod nuper (mense scilicet Septembri anni 1350) rectam patribusque traditam fidem abiuraverit, et ipsum Acindynum roserit ac maledictis incessiverit; monetque et obsecrat ut quam primum pravae palinodiae damna sarciat, novam recinendo, eamque laudabilem.

(l. 44v) **ιε'.** Τὸ μὲν ἐμοὶ χαλεπαίνειν καὶ μέμφεσθαι καὶ πᾶν ὃ τι σὺν ἡ λέγειν ἢ καὶ ποιεῖν με φλαῦρον, ἀνδρὸς ἂν εἴη προᾶγμα ἢ ἀδικοῦντος, ἂν ταῦτα πράττει τὸν γε πράττειν οὐ δίκαιον, ἢ μὴ φιλοσοφοῦντος μὴ μέντοι μηδ' ἀδικοῦντος, ἂν ἀμύνηται τὸν προηδικηκότα. τὸ δὲ ἀμύνεσθαι μὲν ἐθέλειν τὸν 5 **δυσμενῆ**, οὐ μᾶλλον δὲ ἐκεῖνον ἢ ἑαυτὸν οἷς ἀμύνοιτο βλάπτειν περὶ τὰ 1. 45 **καιριώτατα**, σὺν ἰδεῖν τίνος ἂν εἴη | προᾶγμα. σὺ τοίνυν δυσμενῶς ἐμοῦ μεμνημένος, ὡς ἔοικεν, εἶτα δι' ἐμὲ καὶ τὴν καλὴν ὁμολογίαν προδιδούς, ἧς ἀρτίως προῖστασο καὶ πάλαι παρὰ τῶν θείων πατέρων κεκληρονόμηκας, σκόπει μὴ ἐμὲ μὲν ἦτιον ἢς ἀμνύμενος, σαυτὸν δὲ τελεώτατα βλάπτων, 10 καὶ ταῦτα ἐκόν, διὰ μικροψυχίαν. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἀγνοίας καὶ ἀμαθίας τὰ τοιαῦτα ἡμάριανες, ἦτιον ἂν ἦν τὸ δεινόν. νῦν δέ, εἴπερ τις, τὴν ἀλήθειαν εἰδὼς καὶ πολλοὺς μὲν ἀγῶνας ὑπὲρ αὐτῆς ἀνύσας, πολλοὺς δὲ καὶ μέλλων καὶ κομιδῇ προθυμούμενος, ἐκτὸς τοῦ μικροψυχεῖν διὰ φάυλας αἰτίας, εἶτα 15 διὰ τοῦτο μὴ μόνον τοὺς εὐσεβεῖς ἀγῶνας, ἀλλὰ καὶ τὴν ὁμολογίαν αὐτὴν ὡς λέγεται παραιτούμενος τῆς εὐσεβείας, καὶ φιλονεικίαν ὀνομάζων τὸ ἡμέτερον προᾶγμα, οὐκ οἶδ' ὃ τι δεινὸν καταλείπεις νομίζεις, οὐδ' ὅπως ἐμὲ μᾶλλον ἢ σαυτὸν ὅπερ εἶπον ὑπολαμβάνεις κακοῦν. εἰ δὲ μηδὲ σαυτὸν μόνον ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους συνεμπεσεῖν ποιήσεις εἰς τὸν αὐτὸν σοι βόθρον, περὶ τὸ θεῖον ὄντος τοῦ πταίσματος, τίς τούτῳ θρηῆνος τῷ πταίσματι καὶ

ris, in Τόμος Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου, Thessalonicae, 1952, p. 320 - 331. Idem in Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς, 2 (1953 - 1954), p. 8, ut ipse me monuit. Cf. etiam G. Mercati, Studi Bizantini, 2 (1927), p. 240.

38 Βρονένιος: *ep.* 2; 5, 147.

39 Χαρατζᾶς: *ep.* 2, 4; 3, 9, 18-19, 21.

9. Inscriptio: *Μαξίμωι*; v. *ep.* 6.

- 20 κοπετός ἱκανός γένοιτ' ἄν ποτε; οὐ ταῦτα ἦν, ὧ θανμάσαι, τὰ τῆ σῆ φύσει
 πρόποντα, οὐχ οὗτος ἦς ἀρχεῖς ἐπισιτήμης φυσικός καὶ οὐσιώδης καρπός,
 ἀλλὰ τῆς ἐναντίας, καὶ ἀπειράκις ἀπείρων διαφέρων ἐκείνου. δεῖ γάρ με
 διαλεχθῆναί σοι ἀπὸ τῆς καινῆς φιλίας καὶ ἀστεῖσασθαί γε πρὸς τὴν καινήν
 25 πτης τῶν φίλων καὶ τῶν ἐλκικῶν ἰύγγων ἀμέτοχος, αἷς τοὺς πολλοὺς ἡ και-
 νότης θηλύνουσα καινὸν ἐργαστήριον ἀσεβείας ἐδημιούργησεν, ὃ φησιν ὁ
 Θεολόγος; οὐπω λέγω τοῦτο μὲν ἀρετὴν ἐκέينو δὲ κακίαν εἶναι δοκεῖν τοῖς
 ἱεροῖς πατράσι, καὶ τοῖς οἷος σὺ τὴν εὐφυΐαν καὶ παιδεύειν αἰσχρὸν αἰρεῖ-
 30 παραιτοῦμαι· ὑβρίζεσθω Γρηγόριος — ὅπερ οὖν δὴ καὶ πάσχει — καὶ προ-
 πηλακιζέσθω, καὶ εἰ βούλει τυπτέσθω, καὶ ὅπως πᾶσαν τὴν δοκοῦσαν δίκην
 τιννύτω τοῖς ἀδικεῖσθαι νομίζουσι, μὴ μαθῶν γλωττοστροφεῖν καὶ πᾶσιν
 ἡδὺς εἶναι καὶ δημοχαρῆς ὑπὲρ τὸν Ὀδυσσεά, ἀλλ' ἀπλοῦν ἦθος καὶ ἀποίη-
 35 ἀγαπῶν εἴπερ τις, κολακεύειν δὲ ἀφυῆς ὧν εἴπερ τις. εἰ ταῦτα ἀπαιδέυτα,
 καὶ ἀδικήματα περὶ τοὺς φίλους ἐμά, ἐμὲ μὲν ὡς εἶπον ἀπαιτεῖτωσαν οἱ
 f. 45v φίλοι τὴν ἐπὶ τούτοις δίκην. Θεὸς δὲ | μὴ ἀδικεῖσθω, μηδ' ὁ τῆς εὐσεβείας
 λόγος, μηδ' ὁ γενναῖος καὶ σοφὸς ἡμῖν Μάξιμος. ἄλογον γάρ, ἔν' εὐφῆμως
 εἴπω, καὶ αὐτὸς ὁ ἔσχατος τῆς ἀδικίας ὄρος. εἰ μὲν οὖν οὐ κακῶς ταῦτα
 40 λέγεται, πεπαύσθω τὰ νῦν ὑπὸ σοῦ κηρυττόμενα, καὶ φανεῖτω πάλιν Ἀχιλ-
 λεύς ἐν τοῖς Ἑλλησι μετὰ τῶν ὄπλων. εἰ δ' οὐκ εὐφυῶς οὐδὲ πεπαιδευ-
 μένως, διδόντω δίκην καὶ τούτων Γρηγόριος, ἀλλὰ μὴ ὁ τῆς ἀληθείας
 ἀτιμαζέσθω λόγος, πάντως δὲ πεπαύσθω Θεὸς βλασφημούμενος τῆ κακῇ
 45 παλινοῦδία τοῦ γενναίου Μαξίμου, καὶ μηδ' αὐτὸς ἐπαινούμενος ὁ τὴν παλι-
 νοῦδIAN ἄδων.

22 ἀπειράκις ἀ.: verba Maximi Confessoris, a Gregorio Palama eiusque discipulis identidem usurpata; e.g., P.G., t. 152, col. 1247A12-13 (1341. VII).

23 καινῆς φιλίας: A.D. 1350, mense septembri, Maximus Calopherus monachus Acindynum repudiavit et professus est doctrinam Palamae, ab ecclesia Constantinopolitana probatam; P.G., t. 152, col. 1307D - 1308A.

27 Greg. Naz., Or. XXVII (theol. I) cap. 9: P.G., t. 36, col. 24A12 et app. crit.

32 γλωττοστροφεῖν: Aristoph., Nub. 792.

NOMINA PROPRIA
QUAE IN EPISTULIS OCCURRUNT

- *Αθως 6,24.
 *Αθανάσιος (μοναχός) 6,36.
 Αιγύπτιοι 4,3.
 *Αλέξανδρος (ὁ μέγας) 1,31.33.
 *Αντιγενίδης 1,32.
 *Αντώνιος (ιεροδιάκονος) 7,15 ; 8,1.
 *Αντιοχείας (ὁ) 5,108.
 *Αρειος 4,28.31 ; 5,23.58.62.
 *Αριστείδης 2,17-18.
 *Ασιανοὶ ἐπίσκοποι 5,90.
 *Αχελῷος 6,3.
 *Αχιλλεύς 6,5 ; 9,40-41.
 Βρυέννιος 2 ; 5,117 ; 8,38.
 βασίλισσα 5,83.
 βασιλεύς 5,111.
 Γεώργιος (ὁ Λαρισσαῖος) 1,51.
 Γρηγόριος (ὁ Ἀκίνδυνος) 6,50 ; 9,30.42.
 Γρηγόριος (ὁ Θεολόγος) 5,36.
 Δαυὶδ 5,37.
 δέσποινα 5,112.
 Δωριεῖς 1,17.
 *Ἑλληνας 2,18 ; 4,26.52 ; 5,22.23.42-43 ; 6,6 ; 9,41.
 *Ἑλληνισμός 4,27.28.
 *Ἐκκλησία (ἡ μεγάλη) 5,118.
 *Ἡρακλῆς 6,17.
 Θεμιστοκλῆς 2,16.
 Θεολόγος (Γρηγόριος ὁ) 9,30.
 Θεσσαλονικεῖς 1,40.53-54.
 Θεσσαλονίκη 1,50.52 ; 7,4.
 Θεσσαλονίκης (ὁ) 1,42 ; 5,74.
 *Ἰσίδωρος (ὁ Μονεμβασίας) 1,14.45.52.
 55 60.
 *Ἱεροσολύμων (ὁ) 5,103.
 *Ἰνδοὶ 4,2.
 *Ἰσαακίου μονή (ἡ ἐν Θεσσαλονίκη) 8,37.
 *Ἰωάννης (ὁ Θεολόγος) 5,37.
 Κορινθίων, Κορίνθου (ὁ) 1,28 34.
 Κυδῶνης 8,35.
 Κύπρος 1,28.
 Λαπίθης (Γεώργιος) 1,29.35 ; 8,6.
 Λαυριῶται 6,21-22.
 Μάγιστρος 4 ; 8,35.
 Μακεδόνιος 4,28.31 ; 5,24.
 Μάξιμος ὁ Καλόφερος 6 ; 9.
 Μασσαλιανοὶ 1,48 ; 4,36 ; 5,4.67.
 Ματθαῖος (μοναχός) 5 ; 8,36.
 Μῆδοι 2,17.
 Μονεμβασίας (ὁ) 1.
 Νεῖλος (ποταμός) 4,3.
 *Ὁδηγητείας μονή 1,41.
 *Ὀδυσσεύς 9,37.
 *Ὅρος ἱερὸν 1,50 ; 5,113.
 Παλαμᾶς (Γρηγόριος) 1,25 ; 5,41.55.62.
 75.78.84.92.108 ; 6,14.44.46.
 παλάμια, παλαμίτις, παλαμναῖος 1,13.26.
 36.44 ; 2,4 ; 4,60-61 ; 6,23.42.
 Παλαμῆται, -ῖται 5,17 ; 6,13-14 ; 7,10.
 πατριάρχης (ὁ οἰκουμενικός) 5,70.
 Πελοπόννησος 1,12.
 πόλις (ἡ Κωνσταντίνου) 6,1.
 Πορινή (προφήτις) 1,58.
 Σαβέλλιος 4,33.
 Σειρήνες 6,4.
 Τριβαλλοὶ 6,34 ; 7,3-4.
 *Υάκινθος (ὁ Θεσσαλονίκης) 1,41.
 Φοινῆς (ὄρνις) 4,1.
 Χαβάρων 3,7-8.
 Χαρατζᾶς 2,4 ; 3,9.18-19.21 ; 8,39.

RAYMUNDUS J. LOENERTZ